

EGITIM FAKÜLTELERİNİN DERDİ BELLİ YÖK'ÜN DERDİ NE?

Son bir ay içinde kimi öğretim üyeleri ve yükseköğretim öğrencileri YÖK ve uygulamalarını bir kez daha eleştirir daha demokratik "**üniversite**" isterken; belki de kimi üniversitelerde aynı gün, YÖK yaklaşımını benimsemiş yöneticiler fakülte elemanlarına gönderdikleri yazılarla tehditler savururken; YÖK, eğitim fakültesi bulunan üniversite rektörlerine bir sayfalık yazılı buyruk (emirname) gönderiyor. Bu buyruğun "**EK:1 Eğitim Fakültesindeki Yeni Düzenleme İle İlgili Uygulama İlkeleri**" adlı 16 maddeden oluşan bir eki ve bu ekin de ayrıca EK: 1.1, EK: 1.2, EK: 1.3 ve EK: 1.4 gibi 4tane de eki bulunuyor.

Bu buyruk, eğitim fakültelerinin YÖK'e göre yeniden yapılanmasını öngörüyor. Buyruğun EK: 1.2 eki her fakültenin yeni yapısını belirliyor. Örneğin, Ankara Üniversitesi'ne (AÜ) gönderilen EK:1.2'ye göre, oradaki Eğitim Bilimleri Fakültesinde halk eğitimi gibi yıllardır lisans programları uygulayan bölümler kapatılıyor. O fakültede Türkiye'nin en zengin eğitimci kadrosu bulunuyor: "**Ne düşünüyorsunuz**" diye sorulmuyor. Rehberlik dışındaki tüm uzmanlık alanlarında lisans programı uygulamasına son • veriliyor ve yeni bölümler açılıyor. Kapatılan bu alanlarda tezli ve tezsiz yüksek lisans ve doktora programlarına yer veriliyor. Boğaziçi Üniversitesi'ne (BÜ) gönderilen EK:1.2'de ise, fakültede iki yeni bölüm açılıyor; 10-17 yıldır sürdürülen lisans üstü programlardan üçü kapatılıyor.

6 Kasım 1997 tarihli yazılarla başlayacak bu uygulama, ortaöğretimde öğretmenlik mesleğini hiçe sayan bir yaklaşım sergiliyor; geliştirilmesi ve anti-demokratik yaklaşımıyla da göze batıyor.

Buyruk, ortaöğretime dal (brans) öğretmeni yetiştirmede, brans alanının ilgili fakültede 3.5 ya da 4 yıl okunması üzerine 1.5 yıl sürecek tezsiz yüksek lisansa dayalı bir model getiriyor (EK: 1.3).

Bu modelin YÖK/ Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi projesinde geliştirildiği belirtiliyor. Bu projede çalışan yerli ve yabancı katılımcılar kimlerdir, eğitim sistemimizi ve okullarımızı ne kadar tanımaktadırlar; üniversitemizde bize özgü bir model üretecek bilgi birikimi olmadığı için mi Dünya Bankası'ndan yardım istenmişti; Dünya Bankası kara kaşımıza kara gözümüze hayran olduğu için mi yardımımıza koşuyordu, bilinmiyor.

Buyruktaki eklere göre, YÖK, fakültelerde okutulacak dersleri, tanımlarını ve ne zaman okutulacağını belirtiyor (EK:1, m. 4); her fakülte için kullanılması öngörülen kitapları bile saptıyor (EK: 1.4); bölümleri birbirinin kopyasına dönüştürmek istiyor. YÖK, istediği bölümü ve istediği programları istediği fakültede açıyor. Ne fakülteye ne de üniversiteye soruyor, YÖK dekanlıklara soruyorsa da bu durum fakültede çalışanlarca bilinmiyor.

Başka fakültelerde Eğitim Bilimleri Bölümü'nde değişik lisans programlar ve Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda da değişik lisans üstü programlar açarken, BÜ'de lisans ve lisans üstü düzeyde yalnız bir programa izin veriyor. Ek:1, m.13'te mevcut lisansüstü programlar devam edecek demesine karşın, BÜ'de mevcut lisansüstü programlardan üçünü kapatıyor.

Model Gerçekçi Değil

1982 yılında toplanan XI., 1988 yılında toplanan XII., 1990 yılında toplanan XIII. ve 1996 yılında toplanan XV. Milli Eğitim Şuralarında yaygın/ halk/ yetişkin eğitimci yetiştirilmesi ve bu alanda çalışanların hizmetiçi eğitimi ile ilgili kararlar alınıyor. Toplumun ortalama öğrenim düzeyi 3.5 yılı geçmiyor. Milyonlarca okumaz-yazmaz yetişkin var. Dünya bilgi çağına giriyor. Herkes, 21. yüzyılın öğrenme çağı olacağını, öğrenmenin yaşam boyu süreceğini görüyor ve biliyor. Her geçen gün ve her yerde insanlar okul dışı öğrenme etkinliklerine katılıyor. Halk (yetişkin) eğitimciye gereksinim giderek

öncelik kazanıyor. Oysa YÖK, 1988 yılında sınıf öğretmenliğinde zorunlu ders olarak koyduğu Halk Eğitimi dersini zorunlu ders olmaktan çıkarmakla kalmıyor, iki üniversitemizde 10 yıl kadar önce açılmasına onay verdiği halk eğitimi bölümlerini ve BÜ'de de bu alandaki lisansüstü programını kapatıyor.

Bu model tüm fakültelere bir anda uygulanacak. Bu model "öğretmen" kavramını kökten değiştiriyor, öğretmenliği köşe dönmeçiliğın bir benzeri duruma getiriyor. Tezsiz yüksek lisans üç dönemde okutulacak ve öğretmenlik formasyonu kazandırmada bile yetersiz kalacak dokuz dersten oluşuyor [(EK:1.3'e göre bu dersler şunlar: 1. dönem için, Öğretmenlik Mesleğine Giriş (3-0)3; Gelişim ve Öğrenme (3-0)3; Öğretimde Planlama ve Değerlendirme (3-2)4; Özel Öğretim Yöntemleri I (2-2)3; Okul Denetimi I (1-4)3; 2. dönem için, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (2-2)3; Sınıf Yönetimi (2-2)3; Özel Öğretim Yöntemleri II (2-2)3; Okul Deneyimi II (1-4)3; 3. dönem için, Öğretmen Uygulaması, (0-12)6; Öğretmenlik Uygulaması Semineri (2-0)2; Rehberlik (3-0)3). Burada, parantez içindeki ilk rakam haftalık kuramsal ders saatini ve ikinci rakam da uygulama süresini belirtiyor. Ders kredisi, kuramsal süreye uygulama süresinin yarısının eklenmesiyle bulunuyor. 3.5/ 4 yıl Fen-Edebiyatta, diyelim fen alanında okumuş öğrenci, psikoloji, öğrenme ve öğretme konularını öğrenip özümsemeden, dokuz dersle "öğretmenliği" ne kadar benimseyecek, öğrenciyi ne kadar tanıyacak, eğitimin "e" sini ne kadar öğrenecek? düşünülüyor ve de önemsenmiyor.

Fen-Edebiyat fakültelerinde bulunan alanlarda 3.5 ya da 4 yıl okumaya ağırlık veren bu modelin, EK:1, m. 14'te "Esas olarak Eğitim Fakültesi öğretmen yetiştirme programlarında yer alan alan derslerinin Fen-Edebiyat Fakültesi kodu ile verilmesi öngörülmektedir" ifadesine karşın yabancı diller ve bilgisayar konularında uygulanmaması; Rehberlik alanında lisans öğrenimine yer verilirken halk eğitiminin devreden çıkması dikkat çekiyor; ne gibi pazarlıkların yapıldığı sorusu soruluyor.

Bu modelde tezli ve tezsiz yüksek lisans derecelerine doktora geçişte aynı haklar veriliyor (EK:1, m. 15). Fen-Edebiyatta 3.5/ 4 yıl öğrenim görenler 9 formasyon dersi olarak tezsiz yüksek lisans sahibi olurken, aynı dersleri okuyan örneğin yabancı diller bölümü mezunu lisans derecesinde kalıyor. Yabancı diller bölümünden mezun olan kişi tezsiz yüksek lisans yapmak istiyorsa, ne yapılacak, aynı 9 dersi bir kez daha mı alacak? Yok sen başka 9 ders alacaksın denirse, bu yüksek lisans 3.5/ 4 yıl üstüne yapılan tezsiz yüksek lisansla nasıl eşdeğer olacak? düşünülüyor.

Proje ekibinde MEB temsilcisi olmadığı sanılıyor. MEB temsilcisi olsa, MEB/ UNDP projesi çerçevesinde 20 yıl önce kurulan Yaygın Eğitim Enstitüsü'nün ya da başka projelerle başlayan uygulamaların ne durumda olduğunu bileceği için yabancı kaynaklı projeye kuşkuyla bakacağı, böyle bir uygulamanın önce bir kaç fakültede denenmesini isteyeceği; halk eğitimi yetiştirilmesinde ısrarcı olacağı; öğretmen yetiştirme konusunda var olan şikayetleri gidermeyen ve öğretmenliği "teknisyen" düzeyine indirgeyen bu modele olur demeyeceği düşünülüyor. MEB'in bu modeli içine sindiremeyeceği sanılıyor.

Eğitim fakültelerinde okuyan öğrenci formasyon dersleri yanında eğitim tarihi, eğitim felsefesi, eğitim politikaları, karşılaştırmalı eğitim, demokratik eğitim, insan hakları, eğitim ve kalkınma, yetişkin eğitimi ve benzeri en az bir kaç ders daha alır. Bu derslerden hiç birini almamış olsa da, dört yıllık okul sürecinde en az onlarca kez ben kimim, eğitimin amacı nedir, gelişimin/ değişimin eğitimle ilgisi nedir, ne öğreteceğim, nasıl öğreteceğim, insan nedir, ne yetiştirmek istiyoruz, nasıl yetiştiriyoruz gibi sorular kendi kendine sorma ve başkalarıyla tartışma olanağı bulur. Buyurulan model branş öğretmeni adayına bu olanağı vermiyor. Bu aşamalardan geçmeyen/ geçemeyen kişi "**öğretmen değil**" olsa olsa "**öğretim teknisyeni**" olabilir. Kimi meslek alanlarının teknisyeni varken mühendisine gereksinim duyanların ve ikisi arasındaki ayrımı bilenlerin, toplumun öğretim teknisyenine mi, yoksa öğretmene mi gereksinimi olduğunu iyice düşünmeleri gerekir. Harp okullarını, üniversite mezunlarına 6

ayda subaylık formasyonu kazandıran bir birime dönüştürerek, silahlı kuvvetlerin bu subaylarla çalışmasını önermek ne kadar anlamlı olursa bu modelin de o kadar anlamlı olacağını görmek gerekir.

Sorun iyi öğretmen yetiştirmektir. Alan bilgisi, genel kültürü, insan sevgisi, toplumsal bilinci ve öğretmenlik becerisi üst düzeyde olan kimse iyi öğretmen olur. Eğitim fakültelerinin çalışmalarında eksiklikler, ne yazık ki, vardır. Fakülteye gelen öğrencide ders kitabı dışında kitap hatta gazete okuma alışkanlığı, demokratik anlayış ve davranışlar pek gözlemlenmemektedir. YÖK, üniversiteler ve fakülteler yeterince demokratik olmadıklarından öğrencilere bu alışkanlıklar kazandırılmamıştır. Eğitim fakülteleri, Fen/Edebiyat fakültesinden alınan alan bilgisi ile okullarda okutulan dersler arasında köprü olamamıştır. Eğitim fakültesinde çalışanlar belki de, büyük çoğunluğu ile ilk ya da ortaöğretim kurumlarında öğretmenlik deneyimleri bulunmayan ve öğretmenlik formasyonu almamış kişiler olduklarından, öğretmenlik bilincini ve sevgisini aşılama yetersiz kalmışlardır. Okullardaki uygulama hem çok kısıdır hem de yeterince (hem okul hem de fakülteler tarafından) benimsenmemiştir.

Branş öğretmenliği ve eğitim uzmanlığı açısından buyurulan' model, öğretmenliği bir meslek olmaktan uzaklaştırdığı gibi, uygulama zamanının çoğalması dışında yukarıdaki eksikliklerin hiçbirini gidermediği için değişik düzeylerde çalışan eğitimcilerce benimsenecek bir model değildir. Kısa yoldan bu karardan dönülüp, daha gerçekçi çözümlerin **demokratik katılımcı 'bir yaklaşımla** aranması gerekir. Cumhuriyet Gazetesi, 5 Aralık 1997

ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE GERÇEKÇİ OLUNMALI

Bilindiği gibi eğitim kurumları bireyin gelişmesine yardımcı olmak ve onları toplumsal yaşama hazırlamak için vardır. Bu kurumlarda, bireylerin toplumsal ve evrensel değerlere göre yetiştirilmeleri amaçlanır. Eğitim-öğretim süreçleri sonunda bireylere kazandırılmak istenen nitelikler eğitimin genel ve özel amaçları olarak yasalarda yer almaktadır. 1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim